

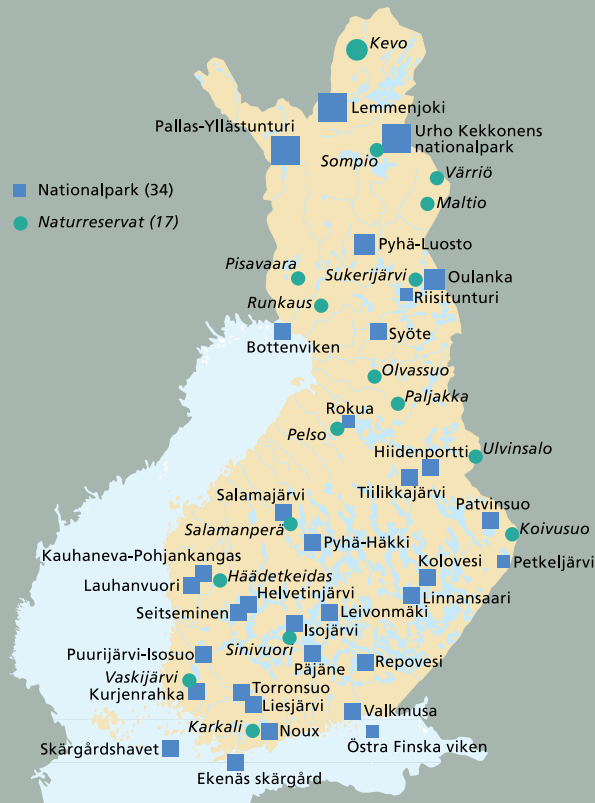

Forststyrelsens naturtjänster
Årsberättelse 2005

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

**Nationalparker, naturreservat, ödemarksområden,
strövområden samt statens allmänna vattenområden**

Innehåll

Naturtjänstdirektörens översikt..... 3

Forststyrelsens naturtjänster..... 4

Rekreation och inläring i naturen..... 6

Vi skyddar naturen och kulturarvet 9

Skyddsområdenas skötsel
och användning planeras väl 12

Vilt- och fiskeärendena
flyttade över till naturtjänster 14

Forststyrelsens naturum, naturhus
och servicepunkter 15

Vision om naturtjänster år 2010

Den gynnsamma skyddsnivån för arter och naturtyper är tryggad på våra områden och våra tjänster är högt uppskattade och främjar naturens och människans välmåga.

Text: Liisa Nikula, Pauli Määttä och Tarja Tuovinen

Översättning: Majsi Åhman

Layout: Marianne Katainen

Pärmens foto: Arto Hämmäläinen – Kvarken är på förslag till UNESCOs världsarvslista på geologiska grunder: istida de Geer-moräner är tydligt synliga på området.

Bakpärmens foto: Paavo Hamunen

Forstsyrelsen, naturtjänster 2006

PB 94 (Fernissagatan 4), 01301 Vanda

Telefon 0205 64 100

Telefax 0205 64 4350

www.metsa.fi, www.utinaturen.fi

Painotalo Casper Oy, Esbo 2006

Papper: Cyclus Print (100% återanvänd fiber)

Upplaga 600 st.

ISBN 952-446-504-3

Naturtjänstdirektörens översikt

Forststyrelsens naturtjänster sköter nationalparker, naturreservat och övriga naturskyddsområden samt ödemarksområden och statens strövområden i syfte att bevara vårt lands naturvärden och betjäna friluftsfolk i allemånsrättens anda. Även de av staten ägda allmänna vattenområdena till havs och i insjöarna sköts av oss. Naturtjänster har också sysselsättande effekter och skapar möjligheter för naturturism och vetenskaplig forskning. Vi främjar därtill ett hållbart nyttjande av statens ekonomiskogar. Riksdagen beslutar årligen om målen för verksamheten och dessa preciseras av miljöministeriet, som styr naturskyddsuppgifterna, samt av jord- och skogsbruksministeriet när det gäller friluftstjänsterna.

Ar 2005 var ett år av stora förändringar för Forststyrelsens naturtjänster. Den nya lagen om Forststyrelsen, som trädde i kraft början av året, skilde tydligt åt Forststyrelsens affärsverksamhet och offentliga förvaltningsuppgifter.

Naturtjänsters nya myndighetsuppgifter gäller tillstånds- och arrendeärenden inom vilt och fiske samt terrängtrafikens tillståndskvoter. Det krävdes mycket tilläggsarbete att organisera myndighetsuppgifterna och att fatta myndighetsbeslut samt att sköta de nya uppgifterna och omorganisera verksamheten såsom lagen förutsätter.

I början av sommaren inleddes förnyandet av naturtjänsters verksamhet, och syftet var att göra verksamheten klarare och mer effektiv. Det nya förfaringsättet bereddes i utvecklingsgrupper, där också de anställda var representerade. Från början av oktober trädde en ny indelning med tre regionala enheter i kraft. Naturtjänsters verksamhet indelades i fyra processer: naturskydd, rekreation, områdesförvaltning samt jakt och fiske. Vi tog också över skötseln av naturtjänsters projektportfölj för att effektivisera projektverksamheten.

Hösten 2005 beslöt Forststyrelsen att grunda ett servicecenter, dit ca 20 personer från naturtjänster flyttade i början av år 2006, samtidigt som naturtjänsters nya organisation startade sin verksamhet. Med reformeringen av naturtjänsters verksamheten förbereder man sig också för kommande års behov att förbättra statsförvaltningens produktivitet.

På våren publicerades en banbrytande utvärderingsrapport om effektiviteten hos förvaltningen av Finlands naturskyddsområden. Utvärderingen utfördes av en internationell

LIISA NIKULA

evalueringsgrupp, och rapporten visade att våra skyddsområden sköts allmänt sett väl.

I enlighet med utvärderingsgruppens rekommendationer började vi förbereda en regelbunden rapportering om parkernas tillstånd. Det här är en av de åtgärder med vilka vi försöker bromsa minskningen av naturens mångfald och åstadkomma före år 2010 ett omfattande skyddsområdessystem som är välkött och har tillräckligt med resurser, vilket för sin del är ett led i förverkligandet av det arbetsprogram för skyddsområdena som ingår i biodiversitetsprogrammet.

Samma målsättning har också biodiversitetsprogrammet för södra Finlands skogar METSO och programmet för inventeringen av den marina undervattensmiljön VELMU, i vilkas förverkligande vi spelar en central roll.

Rauno Väisänen

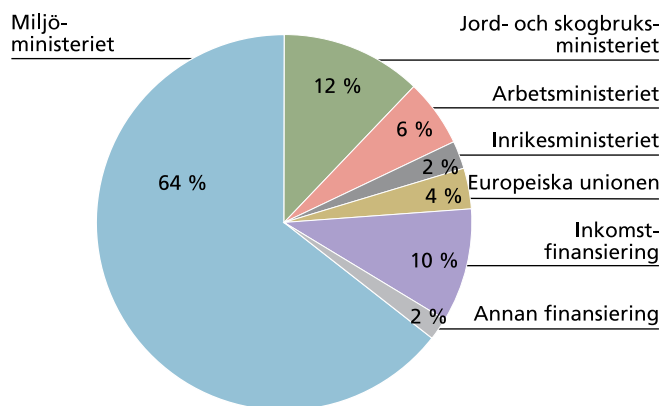
Forststyrelsens naturtjänster

Forststyrelsen sköter och nyttjar de land- och vattenområden som ägs av staten. Forststyrelsen är ett statligt affärsverk, som har såväl affärsekonomisk verksamhet som officiella förvaltningsuppgifter. Till de officiella uppgifterna, som i huvudsak finansieras med statliga budgetmedel, hör naturskydd och produktion av friluftstjänster för medborgarna samt flottning, fröförsörjning och uppgifter förknippade med vilt- och fiskefrågor. Forststyrelsens naturtjänster svarar för de officiella förvaltningsuppgifterna och består av tre regionala enheter samt styrningsenheterna, som ansvarar för utvecklingen av processerna.

Forststyrelsens naturtjänster sköter och styr användningen av största delen av de statsägda områden som har reserverats för naturskydd och friluftsliv. År 2005 sörjde vi för sammanlagt 38 367 km² landområden och 31 381 km² vattenområden. Den totala arealen av områdena var 69 929 km². År 2005 ökade arealen av landområden vi förvaltar med 181 km².

Därtill sköter vi skyddet och uppföljningen av förekomsterna av hotade arter på Forststyrelsens områden. Vi ansvarar också för skyddet och uppföljningen av bestånden av kungsörn, saimenvikare och många andra arter i hela landet. Vi producerar avgiftsfria friluftstjänster för dem som rör sig i naturen med stöd av allemansrätten. Till våra offici-

Finansieringskällorna för Forststyrelsens naturtjänster år 2005 (53,3 milj. euro)

Forststyrelsens lagstadgade naturskyddsområden, ödemarksområden, statsägda strövområden, rekreationsskogar, reserveringar av skyddsområden samt allmänna vattenområden 31.12.2005

Typ av område	Antal	Areal, km ²
Nationalparker	34	8 789
Naturreservat	17	1 508
Övriga naturskyddsområden	348	5 294
Privata naturskyddsområden	71	83
Genom Forststyrelsen beslut inrättade	24	8
Lagstadgade naturskyddsområden totalt	494	15 683
Reserveringar av skyddsområden enligt skyddsprogrammen	1 523	7 344
Skyddsskogar	218	347
Övriga skyddade områden	235	1 956
Ödemarksområden	12	14 903
Statens strövområden	7	355
Övriga friluftsområden	19	1 406
Övriga områden	9	3 604
Allmänna vattenområden (som ej ingår i ovannämnda)	24	330
Land- och vattenområden totalt	2 517	69 929

ella serviceuppgifter hör från början av år 2005 också ärenden som gäller fröförsörjning för skogsträd och fröns beredningslagring samt jakt, fiske och flottning.

Forststyrelsens naturtjänster deltar i internationell naturskyddsverksamhet och främjar försöksverksamhet och forskning som gynnar den biologiska mångfalden.

Forststyrelsens naturtjänster använde år 2005 sammanlagt 53,3 miljoner euro till sin verksamhet. Tillväxten från år 2004 var 16,8 miljoner euro, vilket huvudsakligen beror på att finansieringen av de officiella förvaltningsuppgifterna ingick i sin helhet i statens budget (bl.a. kostnaderna för förverkligandet av naturskyddsprogrammen). Den sammanlagda arbetsinsatsen uppgick till 579 årsverken, vilket är nästan 5 % mindre än år 2004. I slutet av år 2005 arbetade 338 fast anställda personer vid Forststyrelsens naturtjänster. De visstidsanställdas arbetsinsats utgjorde drygt 40 % av den totala arbetsinsatsen, och de visstidsanställda antal var under årets lopp sammanlagt 685.

Den nya lagen om Forststyrelsen trädde i kraft 1.1.2005. I enlighet med den sköter naturtjänster alla Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter, såsom:

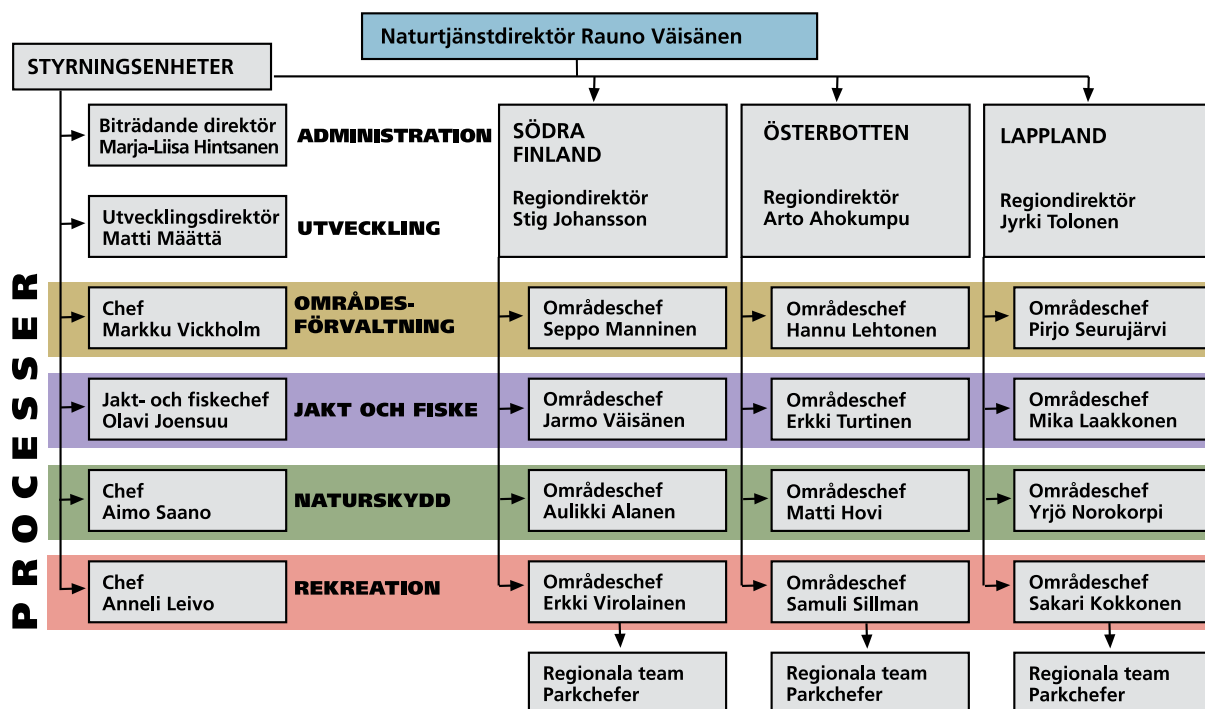
- naturvårdsuppgifter som föreskrivs i naturvårdslagen och i lagar om naturskyddsområden samt förvärv av naturskyddsområden
- de uppgifter som föreskrivs i odemarkslagen, lagen om fiske, skotlagen, terrängtrafiklagen, jaktlagen, lagen om rätt till allmänna vattenområden, räddningslagen, renskötsellagen, lagen om finansiering av renhushållning och naturnärningar och lagen om friluftsliv
- tillhandahållande av natur- och friluftstjänster
- genomförande av vilt- och fiskerihushållningsprojekt
- jakt- och fiskeövervakning
- uppgifter som hänför sig till anskaffning och säkerhetsupplagring av frö för skogsträd, och
- uppgifter som avses i vattenlagen och övriga uppgifter som hänför sig till flottning.

Naturtjänsters regionindelning reviderades 1.10.2005. Tre regionala enheter startade då sin verksamhet, nämligen Södra Finlands, Österbottens och Lapplands naturtjänster.

I början av år 2006 indelades naturtjänsters verksamhet i fyra delområden: naturskydd, rekreation, jakt och fiske samt områdesförvaltning. Fältpersonalen arbetar huvudsakligen i team under ledning av 18 parkchefer. Även de verksamheter som handhar administrations- och utvecklingsfrågor tillhör styrningseenheter. De personer vid naturtjänster som skötte betalningsrörelsen, bokföringen, löneräkningen och kontortjänster flyttade över till Fortstyrerelsens servicecenter.

Naturtjänsters verksamhetsidé

- Vi sköter våra områden enligt bästa praxis, som baserar sig på forskning och erfarenhet, för att skydda naturens mångfald och kulturarvet.
- Vi erbjuder våra kunder möjligheter till rekreation och inläring i naturen.
- Vi skapar möjligheter för naturturism och hållbar regionalutveckling.
- Vi idkar samarbete såväl nationellt som internationellt.
- Vi utvecklar vår tjänstfärdighet och vår verksamhets inflytande och produktivitet.

Naturtjänsters organisation 1.1.2006

Rekreation och inläring i naturen

Naturtjänster erbjuder besökarna möjligheter till rekreation och inläring ute i naturen. Samtidigt främjar vi naturturismen och en hållbar regionalutveckling. För att göra verksamheten effektivare och klarare, slog man samman kundtjänsten och vägledningen med de tjänster i terrängen som främjar friluftslivet. Tjänsterna utvecklas enligt efterfrågan.

Ar 2005 ökade antalet besök i våra 34 nationalparker med 20 procent och uppgick till 1,4 miljoner. Detta berodde främst på utvidgningen av Pallas-Ounastunturi nationalpark. Antalet besök på strövområdena var 360 000 och visade en ökning på 3 procent jämfört med föregående år. Antalet besök på strövområdena har varit så gott som oförändrat under det här årtiondet.

Samarbetet mellan Oulanka och Paanajärvi nationalparker fick hösten 2005 ett certifikat kallat Transboundary cooperation – Following Nature's Design. Det europeiska förbundet för skyddsområden Europarc beviljade certifikatet med anledning av det välfungerande och produktiva samarbetet mellan parkerna. Samarbetet har en ärorik historia och man har fått goda resultat i många olika slag av samarbetsprojekt.

Finlands bäst kända vandringsled Karhunkierros (Björnrundan), som går genom Oulanka nationalpark, firade 50-årsjubileum i juni. Över 500 personer deltog i evenemangen i anslutning till jubileet. Festligheterna fick också mycket publicitet.

Serviceanordningarna i Koitajoki, som är det östligaste Naturaområdet inom EU, blev klara i Ilomants. De nya lederna inklusive de flottor som korsar ån Koitajoki kompletterar nätverket av leder så att det på området uppstår rundlingor, vars sammanlagda längd är 50 km.

Satsning på ställen med kundtjänst

Antalet besök i våra ställen med kundtjänst var nästan 800 000 och uppvisade en ökning på 2 % jämfört med föregående år. Största delen av ökningen kan tillskrivas Saariselkä, där kundtjänsten Kiehinen flyttade in i nya utrymmen i affärscentrumet Siula. I Kiehinen och andra kundtjänstställen i sameområdet betjänas besökarna också på samiska.

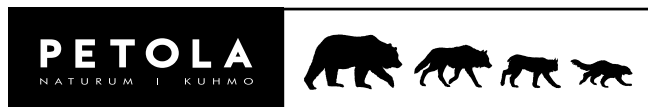
I Kuhmo öppnades i slutet av juni det helt förnyade naturumet Petola, som har specialiserat sig på stora rovdjur. För att stötta Petolas verksamhet och för att koordinera informationsverksamheten när det gäller våra stora rovdjur

PAAVO HAMUNEN

För att underlätta och styra besökarnas utflykter har det byggts åtskilliga anordningar och byggnader i naturen.

bildades en styrningsgrupp, som har till uppgift att dra riktlinjerna för informeringen om de stora rovdjuren och att ansvara för webbsidorna Suurpedot.fi och deras utveckling.

Från Petola naturum får man information om våra fyra stora rovdjur, nämligen björn, varg, lo och järv.

Kundtjänsten Kiehinen i Urho Kekkonens nationalpark öppnades i informations- och affärscentrumet Siula. Kunden i Saariselkä fann väl vägen till det nya kundtjänststället; besökarantalet fyrdubblades och uppgick till nästan 47 000.

Utredningsarbetet angående bygget av ett naturum i Noux blev klart i juni. I utredningen förslås att naturumet

byggs i Luk. Underhandlingar om placeringsstället fortsatte i slutet av året mellan Forststyrelsen, Nylands förbund, de berörda städerna och kommunerna samt Skogsindustri rf.

Forststyrelsen planerar att öppna nya ställen med kundtjänst vid Bottenviken tillsammans med vissa andra parter. Kalajoki stad låter bygga ett naturum intill det kommande hotellet vid Hiekkasärkät, och Forststyrelsen kommer att hyra kontors-, utställnings- och auditorieutrymmen i naturumet. Forststyrelsen svarar för förverkligandet och underhållet av utställningen. Man inledde också planeringen av ett naturhus till Marjaniemi lotsstation på Karlö. Även i detta fall kommer kommunen att ha hand om fastigheten, i vilken Forststyrelsen uppför en utställning. Gemensamt för dessa projekt är att de omfattar också annan verksamhet än den som Forststyrelsens naturum står för. På detta sätt kan man dela på underhållskostnaderna mellan flera parter.

Utinaturen.fi hade nästan en miljon besökare

År 2005 publicerades våra webbsidor på engelska, Outdoors.fi. Webbsidor om våra utflyktsmål i Övre Lappland utgavs också på samiska på adressen Lundui.fi. Lundui.fi är den största webbplats i världen som getts ut på samiska. På våren publicerades informationspaketet Retkeilyn ABC, som i slutet av året gavs ut också på svenska, Friluftslivets ABC. Sidorna publicerades i samarbete med Suomen Latu ry och Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry. Webbsidorna Utinaturen.fi presenterar 130 utflykts- och naturturismmål samt 50 ställen med kundtjänst.

De sidor på webbplatsen Metsa.fi som presenterar naturskyddsverksamheten förnyades och öppnades åter i oktober. Där finner man mångsidig information om Forststyrelsens naturskyddsverksamhet, verksamhetsidéer och skyddsområden. På de här sidorna finns det också information om de projekt som delfinansierats av EU och som Forststyrelsen deltagit i. På sidorna Metsa.fi kan man bekanta sig med och kommentera skötsel- och nyttjandeplanerna för olika naturskyddsområden och övriga specialområden.

För att underlätta och styra besökarnas utflykter har det byggts åtskilliga anordningar och byggnader i naturen. Uppgifterna om dessa samlas i informationssystemet REISKA, som i årsskiftet innehöll data om 16 000 anordningar, 1700 byggnader, 800 broar och 14 000 kilometer sommar- och vinterleder. Man hann föra in över 90 procent av våra objekt i systemet. Tack vare informationssystemet kan vi följa med bl.a. i vilket skick anordningarna är och planmässigt förnya och renovera dem.

Uppskattat antal besök i nationalparkerna 2005

Bottenvikens nationalpark	2 500
Ekenäs skärgårds nationalpark	23 000
Helvetinjärvi nationalpark	32 000
Hiidenportti nationalpark	10 000
Isojärvi nationalpark	8 000
Kauhaneva-Pohjankangas nationalpark.....	6 000
Kolovesi nationalpark	6 500
Kurjenrahka nationalpark	25 000
Lauhanvuori nationalpark	27 000
Leivonmäki nationalpark	10 000
Lemmenjoki nationalpark.....	10 000
Liesjärvi nationalpark.....	25 000
Linnansaari nationalpark.....	28 000
Noux nationalpark	110 000
Oulanka nationalpark.....	173 500
Pallas-Yllästunturi nationalpark	300 000
Patvinsuo nationalpark	14 000
Petkeljärvi nationalpark	17 500
Puurijärvi-Isoosuo nationalpark.....	17 000
Pyhä-Häkki nationalpark	9 000
Pyhä-Luosto nationalpark	95 000
Päjäne nationalpark.....	12 000
Repovesi nationalpark	65 000
Riisitunturi nationalpark.....	7 000
Rokua nationalpark	20 000
Salamajärvi nationalpark	10 000
Seitseminen nationalpark	40 000
Skärgårdshavets nationalpark	60 000
Syöte nationalpark.....	33 500
Tiilikjärvi nationalpark	7 000
Torransuo nationalpark	20 000
Urho Kekkonens nationalpark.....	165 000
Valkmusa nationalpark	6 000
Östra Finska vikens nationalpark	16 000
Sammanlagt (34).....	1 410 000

Uppskattat antal besök på statens strövområden 2005

Evois strövområde	50 000
Hossa strövområde.....	42 000
Iso-Syöte strövområde	24 000
Kylmäluoma strövområde.....	34 000
Ruunaa strövområde	115 000
Tykö strövområde	60 000
Ule träsk strövområde.....	25 500
Sammanlagt (7).....	350 500

Uppskattat antal besök i Forststyrelsens naturum, naturhus och kundtjänstställen 2005

Naturumet Blåmusslan	19 000
Ekenäs naturum	23 000
Hautajärvi naturhus	6 500
Fjällaplands naturum	22 500
Hossa naturum	40 100
Naturumet Kellokas	59 000
Kilpisjärvi naturhus	14 100
Koilliskaira naturum.....	18 500
Nestori – Saimens naturum	9 700
Oskari – Linnansaaris naturum.....	12 500
Oulanka naturum.....	71 500
Pallastunturi naturum.....	41 800
Petola naturum	16 700
Pyhätunturi naturum	31 000
Ruunaa naturum	9 700
Savukoski naturum.....	4 700
Seitsemien naturum.....	30 000
Siida – Övre Lapplands naturum	112 900
Syöte naturum.....	27 200
Tavastlands naturum	16 000
Terranova – Kvarkens naturcentrum.....	15 000
Tykö naturhus.....	16 000
Naturumen (22) totalt.....	617 200
Kundtjänsten Etiäinen	43 600
Kundtjänsten i Ivalo	10 100
Kundtjänsten Karhuntassu.....	69 900
Kundtjänsten Kiehininen	46 600
Kundtjänstställen (4) totalt	170 200
Alla (26) sammanlagt	787 400

Europeiska unionens Life Nature-projekt i vilka Forststyrelsens naturtjänster deltog 2005

Mål: Skydd av arter och livsmiljöer som enligt habitat- och fågel-direktiven kräver särskilda åtgärder för att bevaras samt utveckling av Natura 2000-områden.

2005–2009 Restaurering av dyner och våtmarker på Vattaja övnings- och skjutområde
2005–2008 Skydd av fjällgåsen vid artens flyttstråk i Europa
2004–2008 Turistområdena som landskapslaboratorium – Verktyg för främjande av hållbar turism (Life Miljö)
2004–2008 Naturskogar och myrar inom Gröna bältet i Koillismaa och Kajanaland
2004–2008 Iståndsättning och skötsel av värdefulla fågelvatten i Birkaland
2003–2008 Skydd av den hotade fennoskandiska fjällräven (SEFALO+)

2003–2007 Skötsel av fågelvatten längs fåglars flyttstrutter vid Finska viken
2002–2007 Myrarna och urskogarna i Karelen, pärlor i vår naturhistoria
2002–2007 Restaurering av boreala skogar och skogbevuxna myrar
2002–2006 Restaurering av myrar och miljöfostran i Norra Savolax
2001–2006 Skydd av för fågelfaunan värdefulla våtmarker Mellersta Finland
2003–2005 Bästa praxis inom skötseln av finska fågelvatten (Co-op)
2002–2005 Evois – skydd av och information om skogsnaturen i södra Finland
2002–2005 Skydd av Finlands sydligaste aapamyrsödemarker i norra Österbotten och Kajanaland
2001–2005 Lundar, hackspettskogor och naturskogor i Norra Karelen
2000–2005 Skydd av guckusko och myrbräcka i norra Finland
2000–2005 Skydd och nyttjande av för fågelfaunan värdefulla aapamyrar i mellersta Lappland

Av Europeiska unionens strukturfonder stödda projekt i vilka Forststyrelsens naturtjänster deltog 2005

Mål: Att minska de regionala skillnaderna inom EU genom att stöda de svagast utvecklade regionerna. Verkställande av miljöprojekt av varierande typ.

2005–2007 Hållbara kuster som en utmaning (Interreg III B)
2005–2007 Uppförande av utställning i Karlö naturum (målprogram 2)
2005–2007 Oulanka-Paanajärvi – ödemarker, upplevelser och välbefinnande (Grannskapsprogrammet Euregio)
2004–2007 Internationellt betydelsefulla våtmarker, skyddsområden och kulturlandskap som landsbygdens kraftresurs (Interreg III B)
2004–2007 Uppförande av utställning i Kalajokki naturum (målprogram 2)
2004–2007 Våtmarker, naturskyddsområden och kulturlandskap som landsbygdens kraftresurs (Interreg III B)
2005–2006 Utnyttjande av miljö- och välfärds-kunskaper vid företagsverksamhet i den Arkangelska korridoren (Interreg III A Karelen)
2003–2006 Våra gemensamma hotade: tillstånd, skydd och samhälleliga verkningar (Interreg III A)
2003–2006 Historien som drivfjäder för naturturismen vid Lieksanjoki (Interreg III A Karelen)
2003–2006 Flodpärlmusslans utbredning och populationens tillstånd i nordvästra Fennoskandien
2004–2005 Natura 2000-områdena – Lapplands kraftresurs
2004–2005 Gröna bron III (Interreg III A)
2004–2005 Byggprojektet Keropirtti (målprogram 1)
2004–2005 Utveckling av naturturismen vid friluftsleden Peuran Polku
2004–2005 Utveckling av naturturismen i Kuninkaapuisto (Kungsparken)
2003–2005 Verksamhetsmodell för hållbar arktisk turism (Interreg III B)
2003–2005 Kalevala-parkerna (Interreg III A Karelen)
2003–2005 Centrum för stora rovdjur – start av verksamheten (Interreg III A)

JOUNI KLINGA

Ukonsaari i Enare träsk är på förslag till världsarvslistan. Ön var i tiderna samernas kultplats.

Vi skyddar naturen och kulturarvet

Målet för naturskyddsverksamheten är att skydda naturens mångfald och kulturvärdena utgående från den bästa tillgängliga kunskapen. Nätverket av skyddsområden och i synnerhet dess natur och kulturmiljöer bildar kärnan för vår verksamhet. Tyngdpunkterna för vår verksamhet är skyddet av arter, naturtyper och kulturarv.

Naturtjänsters mål är att stoppa minskningen av naturens mångfald på Forststyrelsens områden före år 2010 samt att trygga den gynnsamma skyddsnivån för arter och naturtyper på sina områden. Naturtjänster bär ett ökande ansvar för skyddet av våra djur- och växtarter samt för skyddet av vårt kulturarv. Naturtjänster ansvarar för inventeringen, planeringen, skötseln och uppföljningen av statens naturskydds- och strövområden och övriga specialområden.

Arter och deras förekomster skyddades och följdes med genom artinventeringar och utredningar av enskilda arters

förekomster men också genom förbättrad planering av skötselåtgärder och ökad skötsel- och uppföljningsrådgivning. Dessutom skötte man artförekomster och ökade samarbetet med arbetsgrupper inom miljöförvaltningen och olika forskningsinstitutioner.

Uppföljningen av arter förbättrades genom att man granskade, samlade och uppdaterade förekomstdata för de arter som ingår i habitatdirektivet i informationssystemet Herta Arter. För so mliga arter utarbetades skilda skydds- och uppföljningsplaner. År 2005 var den arbetsinsats inom naturtjänster som gick till skyddet av arter nästan 30 årsverk. Antalet frivilliga arbetare inom uppföljningarna av arter ökade, men den totala arbetsinsatsen var av samma storleksklass som år 2004, då den var ca 30 månadsverke.

För att man skall kunna utveckla naturskyddet på lång sikt behövs det data om livsmiljöernas geografiska läge och tillstånd samt om förändringarnas riktning och hastighet. Man strävar efter att samla omfattande information om

PAAVO HAMUNEN

En utredning av lavskrikans (*Perisoreus infaustus*) utbredning i södra Finland visade att huvudparten, 84 procent, av alla åren 1990–2005 observerade förekomster av arten var på privat mark. Vid skötseln av Forststyrelsens ekonomiskogar på områden där lavskrikan förekommer upprätthålls sådana strukturer som är viktiga för den här arten.

framför allt skyddsområdenas naturvärden genom inventering av naturtyper.

Större biologisk mångfald i skogar på skyddsområden i södra Finland

Forststyrelsen utreder inom ramen för biodiversitetsprogrammet för södra Finlands skogar (METSO) naturtyperna på naturskyddsområdena i södra delen av landet före slutet av år 2006. Uppgifterna används när man planerar skyddet av arter och naturtyper samt när man bedömer behovet av nya skyddsåtgärder.

Inventeringarna inom METSO-programmet omfattar ca 5 050 km². Inventeringsdata införs i Forststyrelsens geografiska informationssystem SutiGis. Naturtjänster deltar också i inventeringen av skyddsområden på privat mark, målet är 500 km² före slutet av år 2006. Av detta mål har man infört 190 km², eller ca 38 %, i det geografiska informationssystemet YSAGis.

År 2005 inventerades sammanlagt lite över 2 000 km², av vilka 925 km² låg inom METSO-programmets område och 1200 km² norr om det. Naturtyperna på METSO-området är små till ytan och det krävs sålunda mer arbetskraft för deras inventering. I norr kan en del av arbetet göras genom tolkning av flygbilder. Cirka 28 000 km² (84 %) av in-

venteringarna i norra Finland är redan gjorda, och arbetet torde vara slutfört år 2012.

Forststyrelsen förvaltar ca 30 000 km² av statens havsområden, av vilka ca 26 600 km² är allmänna vattenområden. Naturtjänster fick en större roll i programmet för inventeringen av den marina undervattensmiljön VELMU. Naturtjänster svarar för insamlingen av biologiska uppgifter, deltar i behandlingen av inventeringsdata och sitter med i programmets samarbetsgrupp. Man främjade skyddet av den marina miljön också genom att delta i flera internationella projekt.

Naturtjänster inledde förverkligandet av programmet för inventering av marina områden år 2003 inom ramen för VELMU-programmet. År 2005 inventerades bara 17 km² som en följd av svåra väderförhållanden. Dykare samlar in artprov och fotograferar och videofilmade undervattensnaturen. Vid Jungfruskär i Skärgårdshavet gjordes en mer ingående inventering, vid vilken man använde en bottendjurhämtare.

Skyddade byggnader och kulturarvsobjekt

Naturtjänster förvaltar 96 skyddade byggnader, dvs. 12 % av alla statens skyddade byggnader. Därtill har naturtjänster två byggnader som är skyddade genom plan samt 40 byggnader som skyddats genom avtal mellan Museiverket och Forststyrelsen. De här objekten utgör 8 % av naturtjänsters byggnadsbestånd.

Naturtjänster har vården om 765 objekt som ingår i Museiverkets fornlämningsregister. År 2005 gav Museiverket för första gången Forststyrelsen tillstånd att vårda ett fornminne. Detta fornminne består av olika slags lämningar efter guldgrävning och guldvaskning i strandbranten vid Sotajoki i Ivalo.

Vi inledde tillsammans med Brottsförklaringsverket en renovering av ett kulturhistoriskt värdefullt bostadshus i funkisstil i Kattila i Noux nationalpark. Huset kommer att användas som lägerskola. I Petkeljärvi nationalpark i Ilomants återställdes en år 1960 byggd skogsväktarstuga i så gott som ursprungligt skick, och stugan med en utställning om parken och dess historia öppnades för allmänheten. I Pyhänturi nationalpark renoverades timmerstugan Keropirtti, som har långa traditioner inom turismen, och i Kotka slut-

fördes renoveringen av fiskkläckningsanläggningen vid den kejsrerliga fiskestugan vid Langinkoski.

Forststyrelsen ansvarade för koordineringen av världsarvsprojektet Kvarkens landhöjningskust genom att utarbeta den ansökan och de tilläggsutredningar som inlämnades till UNESCO. Kvarken är på förslag till världsarvslistan på geologiska grunder: istida de Geer-moräner är tydligt synliga på området. Vid förberedelserna av Saimen–Pielinen världsarvsområdet, som var på den tentativa listan, koncentrerade man sig på att ordna finansiering.

Forststyrelsen fick de första kulturarvsobjekten för UNESCO, då Struves kedja (meridianbåge) upptogs på världsarvslistan i juli. Sex av mätpunkterna i den här kedjan, som i tiderna användes till att mäta jordklotets form och storlek, ligger i Finland och tre av dem på naturtjänsters områden, nämligen i Tarvantovaara ödemark och Aavasaksa och på ön Svartviran i Östra Finska vikens nationalpark.

Naturtjänster har också vården om följande objekt som är på förslag till världsarvslistan: den samiska kultplatsen Ukonsaari i Enare träsk, hållristningarna på Gäddtarmen i Hangö och delar av det geologiskt värdefulla Saimen-Pielinen insjöområdet.

Utbyggnaden av Fjäll-Laplands naturum i Heta i Enontekis inleddes, och arbetet blir klart år 2006. Projektets kostnadsberäkning är ca 1,4 miljoner euro, och projektet finansieras huvudsakligen av Lapplands TE-central. I naturumet kommer det att öppnas en utställning om de nomadiserande samernas liv. Föreningen Johtti Sápmelacat ansvarar för utställningen. Sametingets kontor i Heta kommer att flytta in i naturumet. I ett projekt som leds av Samemuseet planerar man ett skoltkulturcentrum till Sevettijärvi i Enare, och Forststyrelsens kulturhus i Sevettijärvi kommer att anslutas till det nya kulturcentrumet.

FORSTSTYRELSEN

Åbo universitets, Åbo Akademis och Forststyrelsens projekt BioGeo för inventering av bandtångsförekomster på sand- och grusbotten och undervattensväxter i Jungfruskärområdet slutfördes.

MARKUS SIRKKA

Sametinget har nu för bedömning skötsel och nyttjandeplanerna för följande områden: ödemarksområdena Lapska armen, Kaldoaivi, Tarvantovaara och Vätsäri samt myrskyddsområdena Lätatseno-Hietajoki och Sammuttijänkä-Vaijoenjänkä.

Skyddsområdenas skötsel och användning planeras väl

Naturtjänster sköter nära nog alla naturskyddsområden som har inrättats på statens mark. Vi förvaltar därtill de nordliga ödemarksområdena, statens strövområden samt de skyddsområdesreserveringar som ingår i skyddsprogrammen. Vi ansvarar också för skötseln av 19 rekreationsskogar. Skötseln och användningen av områdena styrs med skötsel- och nyttjandeplaner.

Den totala arealen av Forststyrelsens skyddsområden och andra specialområden var 4 600 km² i slutet av året 2005. Antalet skyddsområden och skyddsobjekt var 2 500. I och med utvidgningen av Pyhä-Luosto och Pallas-Yllästunturi nationalparker ökade nationalparkernas yta med 630 km² (8 %).

Forststyrelsens resultatenheter Laatumaa och regionala miljöcentraler anskaffar naturskyddsområden åt staten.

För de objekt som miljöcentralerna köpt, överförs besittningen i allmänhet till Forststyrelsen. Arealen av de skyddsområden som naturtjänster förvaltar ökade år 2005 med 6 629 ha till följd av markköp och med 3 525 ha till följd av besittningsöverföring. Ytan av de områden som har skaffats inom ramen för METSO-programmet var 1 884 ha och inom ramen för gamla naturskyddsprogram 4 812 ha.

På vissa pilotområden har man gått in för att bilda skyddsområdesfastigheter. Målet är bildandet av färdiga preliminära skyddsområdesfastigheter, som efter att författningarna för områdena trätt i kraft kan ändras till skyddsområdesfastigheter. Att man kan bilda preliminära skyddsområdesfastigheter underlättar beredandet av författningen, planeringen av områdets skötsel och användning samt skötseln av området. Gränser som har markerats tydligt i terrängen bekräftar att skyddsbestämmelserna för ett område trätt i kraft. År 2005 blev tre preliminära skyddsområdes-

fastigheter klara. Utgående från de erfarenheter man nu fått, kommer man att utveckla vidare systemet med bildandet av skyddsområdesfastigheter.

År 2005 färdigställdes vid Forststyrelsen sju skötsel- och nyttjandeplaner för skyddsområden. Därtill godkände miljöministeriet två planer. I skötsel- och nyttjandeplaner för områden i samernas hemtrakter ingår alltid Sametingets bedömning av planens konsekvenser för samekulturen.

År 2005 förenhetligades anvisningarna för utarbetning och administration av Forststyrelsens markarrendeavtal.

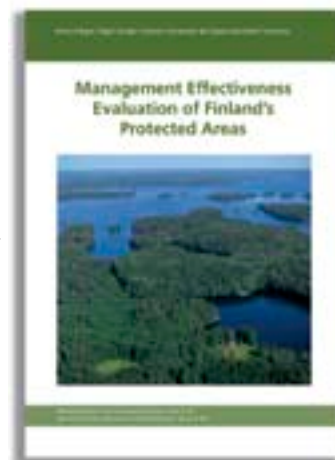
Forststyrelsen deltog i utarbetandet av översiktsplaner för Naturaområden. I planerna fastställs vilka Naturaområden behöver en skötsel- och nyttjandeplan, vilka områden klarar sig med en lättare åtgärdsplan och vilka områden inte behöver någon plan alls. Därtill bestäms också i vilken ordning planerna för Naturaområdena görs. År 2005 blev Birkalands, Norra Karelen, Mellersta Finlands och Lapplands översiktsplaner klara, och resten, 9 stycken, blir klara år 2006.

Skyddsområdessystemet evaluerades

En omfattande internationell evaluering av effektiviteten och verkningsgraden hos naturskyddsområdenas förvaltning i Finland utarbetades på beställning av Forststyrelsen. Enligt evalueringen är förvaltningen av skyddsområdena på hög nivå, och med vissa undantag har målen för skyd-

det av biodiversiteten uppnåtts. Enligt evalueringen är våra naturskyddsområdens ställning god jämfört med många andra länders skyddsområdessystem, och därtill utgör våra skyddsområden en god förebild för andra.

Utifrån rekommendationerna i utväreringsrapporten utarbetar Forststyrelsen med fem års mellanrum en rapport om sina skyddsområdens tillstånd. År 2005 började man samla in och analysera data för en rapport om skyddsområdenas skyddsvärden, hot och tillstånd samt om skyddsområdesförvaltningens effektivitet och verkningsgrad. Uppgifter samlas för översiktsrapporten under fem års tid och vid insamlingen av data försöker man i så stor grad som möjligt använda sig av tidigare samlade uppgifter i informationssystemen.

En utväreringsrapport om effektiviteten i naturskyddsområdenas förvaltning i Finland publicerades vid ett internationellt seminarium i Helsingfors den 8 april 2005. Rapporten finns på webbadressen www.metsa.fi/mee.

VEIKKO VASAMA

I skötsel- och nyttjandeplanerna för naturskyddsområden samordnas de olika användningssätten i och med att intressentgrupper deltar i planeringen.

Vilt- och fiskeärendena flyttade över till naturtjänster

Forststyrelsens naturtjänster sköter tillstånds- och arrendeärenden inom fiske och jakt i enlighet med lagen om Forststyrelsen, som trädde i kraft i början av år 2005. Jakt- och fisketillstånden är nu officiella förvaltningsbeslut. Vildmarkschefen svarar för de myndighetsuppgifter som gäller jakt och fiske.

Vildmarkschefen beslutar om användningen av jakt- och fiskeområden samt om kvoterna områdesvis. Han kan också delegera sin rätt att fatta beslut om tillstånden. Besluten kan överklagas. Vildmarkschefen handlägger också de rättelseyrkanden medborgarna anfört över tillståndsbesluten. Naturtjänstdirektören fattar beslut om terrängtrafikens tillståndskvoter, och besluten kan överklagas till förvaltningsdomstolen. Kvotbesluten gäller snöskoterspår och områden utanför spåren.

Vildmarkschefen överlät försäljningen av jakt- och fisketillstånd och tillstånd för körning i snöskoterspår till Forststyrelsens Villi Pohjola (Vilda Norden). Tillstånden säljs enligt självkostnadsprincipen. Tillstånd såldes fortfarande också i naturumen. Till följd av en lagändring, säljer företagare inte längre jakttillstånd.

År 2005 såldes 63 650 fisketillstånd, 38 350 jakttillstånd och 1 730 tillstånd för körning i snöskoterspår. Jaktområden som det säljs tillstånd till var 116 till antalet och deras totala landareal var 72 400 km² och vattenareal 1 710 km². Jakttillståndstiden per jägare var i genomsnitt 3,2 dygn och naturtjänster erhöll 7 460 bytesrapporter. Skogshönsbytet var 42 000 individ, dvs. 0,4 individ/km². Skogshönsbeståndet var i genomsnitt 19 individ/km², så beståndminskningen på 3 % är på en mycket hållbar nivå.

Fritidsfiskeområdena var 62 till antalet. Fiske- och jaktplanerare har fått fullmakten att sköta jakt- och fiskeområdenas arrendeärenden. I slutet av år 2005 fanns det ca. 2 000 arrendeavtal för jaktområden och 1 145 arrendeavtal för fiskeområden.

Det gjordes en undersökning om den jakt kommuninvånare i norra Finland idkar på områdena i jaktlagens 8:e paragraf, för att man skall kunna justera jakten till en hållbar nivå och för att man ska få allmän information om kommunbornas jaktintressen. Undersökningen gjordes i samarbete med Lapplands, Uleåborgs och Kaja-

nalands jaktvårdsdistrikt samt Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet.

På grund av revideringen av lagen om Forststyrelsen, bestämdes prestationerna och priserna för jakt, fiske och terrängtrafik i jord- och skogsbruksministeriets förordning 1380/2004. I förordningen bibehölls tillståndsprodukterna och prisnivåerna.

Samarbete inom jakt- och fiskeövervakningen

Forststyrelsens jakt- och viltövervakning övervakar lagligheten och tillstånden på statens marker. Målen för övervakningen är förebyggande verksamhet samt utbildning av frivilliga övervakare och koordinering av verksamheten. Jakt- och viltövervakningen koordineras regionalt av Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare, som i enlighet med den nya lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning har polisrättigheter. Jakt- och fiskeövervakningen görs i samarbete med polisen och gränsbevakningsväsendet: verksamheten omfattar gemensamma patrulleringar och utbyte av information. Övrig personal från Forststyrelsen och övervakare från jaktvårdsdistrikten deltar också verksamheten.

Forststyrelsen deltog i beredningen av lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning. Lagen trädde i kraft 1.1.2006.

Fisk utplanteras i flottningsleder

I samband med att flottningsstadgan för Ijo älv upphävdes, fick Forststyrelsen i uppgift att utplantera öring och harr i restaurerade forsar och att i fem år följa med hur utplanteringsarna lyckas. Värdet på de utplanterade fiskarna var år 2005 ca 55 000 euro. Man fortsatte med utplantering på fyra älvmråden som miljöcentralen restaurerat och på ett område dit migrerande havsfiskar stiger samt till havs utanför Kostanjoki. Utplanteringsarna i åarna Näljäkäjoki och Naamankajoki avslutades och utplanteringar påbörjades i år som rinner ut i Kostanjoki i Taivalkoski. En rapport om de restaurerade åarna under åren 2000–2004 blev klar i maj 2005. Uppföljningen av utplanteringsarna fortsatte med elfiske vid nio år och insamling av fångstuppgifter från 40 fiskare.

Forststyrelsens naturum, naturhus och kundtjänstställen

Naturumet Blåmusslan

Havsparksvägen, 25930 Kasnäs, tfn 0205 64 4620

Ekenäs naturum

Strandallén, 10600 Ekenäs, tfn 0205 64 4613

Kundtjänsten Etiäinen

96930 Polcirkeln, tfn 0205 64 7820

Fjällaplands naturum

Peuratie 15, 99400 Enontekis, tfn 0205 64 7950

Hautajärvi naturhus

Hautajärventie 414, 98995 Hautajärvi, tfn 0205 64 6870

Hossa naturum

Jatkonsalmentie 6, 89600 Ruhtinansalmi, tfn 0205 64 6041

Kundtjänsten i Ivalo

PB 35, 99801 Ivalo (Ivalontie 10), tfn 0205 64 7701

Kundtjänsten Karhuntassu

Torangintaival 2, 93600 Kuusamo, tfn 0205 64 6800

Naturumet Kellokas

95970 Äkäslompola, tfn 0205 64 7039

Kundtjänsten Kiehinen

Kelotie 1 / Siula, 99830 Saariselkä, tfn 0205 64 7200

Kilpisjärvi naturhus

99490 Kilpisjärvi, tfn 0205 64 7990

Koilliskaira naturum

99695 Tankavaara, tfn 0205 64 7251

Nestori – Saimens naturum

Akselinkatu 8 (besöksadress Aino Acktén puistotie 5), 57130 Nyslott, tfn 0205 64 5929

Oskari – Linnansaari naturum

Ohitustie 7, 58900 Rantasalmi, tfn 0205 64 5916

Oulanka naturum

Liikasenvaarantie 132, 93999 Kuusamo, tfn 0205 64 6850

Pallastunturi naturum

99330 Pallastunturi, tfn 0205 64 7930

Petola naturum

Lenttiirantie 342 D, 88900 Kuhmo, tfn 0205 64 6380

Pyhäntunturi naturum

Kerontie 22, 98530 Pyhäntunturi, tfn 0205 64 7302

Ruunaa naturhus

Ruunaantie 129, 81750 Pankakoski, tfn 0205 64 5757

Savukoski naturum

Samperintie 32, 98800 Savukoski, tfn 0205 64 7556

Seitseminen naturum

Seitsemisentie 110, 34530 Länsi-Aure, tfn 0205 64 5270

Siida – Övre Lapplands naturum

Inarintie, 99870 Enare, tfn 0205 64 7740

Syöte naturum

Erätie 1, 93280 Syöte, tfn 0205 64 6550

Tavastlands naturum

Härkätie 818, 31380 Letku, tfn 0205 64 4630

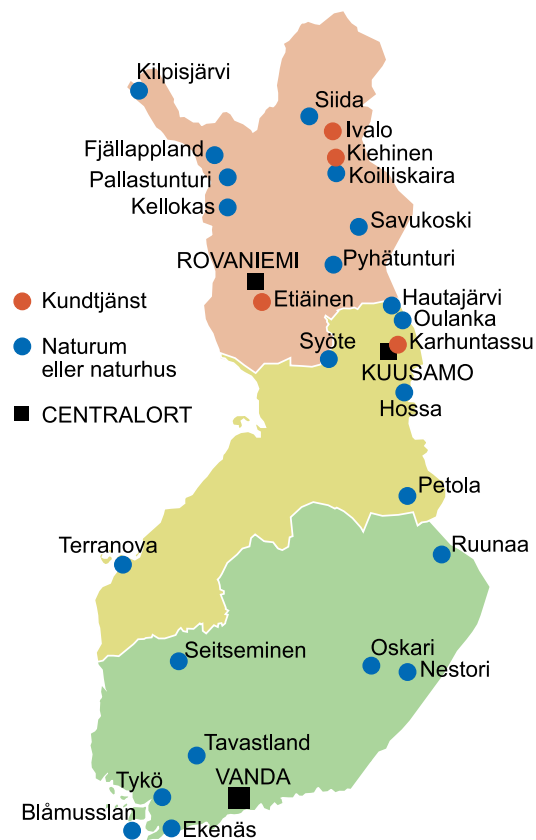
Terranova – Kvarakens naturcentrum*

PB 2 (Museigatan 2), 65101 Vasa, tfn (06) 325 3800

* i samarbete med Österbottens museum

Tykö naturum

Mathildanjärventie 84, 25660 Mathildedal, tfn 0205 64 4700

Forststyrelsens naturtjänster

Naturtjänster, styrningsenheter

PB 94, 01301 Vanda, tfn 0205 64 100

■ Södra Finlands naturtjänster

PB 94, 01301 Vanda, tfn 0205 64 100

■ Österbottens naturtjänster

Torangintaival 2, 93600 Kuusamo, tfn 0205 64 100

■ Lapplands naturtjänster

PB 8016, 96101 Rovaniemi, tfn 0205 64 100

För naturens och människans bästa

Forststyrelsens naturtjänster skyddar och vårdar den ursprungliga, hotade naturen i vårt land samt producerar tjänster för alla som är intresserade av friluftsliv och rör sig i naturen. Vårt arbetsfält omfattar skötseln av så gott som alla landets nationalparker, naturreservat och andra statliga skyddsområden liksom också värden av ödemarksområdena i norr och en hel del andra statliga områden utrustade för friluftsliv. Våra tre regionala enheter ansvarar för skötseln av de här områdena. Information om naturen och de tjänster som står till buds på områdena fås från våra naturum, naturstugor och andra kundtjänstställen. Uppgifter finns också i vår webbtjänst www.utinaturen.fi. Ytterligare information om vår verksamhet hittar man på Forststyrelsens webbsidor www.metsa.fi på svenska, finska, samiska och engelska.

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

PB 94 (Fernissagatan 4), 01301 Vanda
Tfn 0205 64 100, telefax 0205 64 4350
www.metsa.fi, www.utinaturen.fi